

Predlog/ Osnutek februar 2018

Na podlagi 13. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11, 30/11-Odl.US 90/12, 111/13 in 32/16; v nadaljevanju: ZVKD-1) in ____ člena Statuta občine ____ (Uradni list RS / Uradno glasilo občine ____, št. ____) ter Predloga za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena za Občino Piran, ki ga je pripravil Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Piran (september 2017) je Občinski svet Občine Piran ____ na ____ . redni / izredni seji dne ____ sprejel

ODLOK O RAZGLASITVI PIRANSKEGA POKOPALIŠČA ZA SPOMENIK LOKALNEGA POMENA

Piran – Pokopališče (EŠD 27784)

1. člen

Zaradi izjemnih kulturnih in zgodovinskih (memorialnih) vrednot se v skladu s 12. in 13. členom Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08) za kulturni spomenik lokalnega pomena razglasi enota dediščine Piran – Pokopališče (EŠD 27784) z lastnostmi zgodovinskega (memorialnega) in umetnostnozgodovinskega spomenika (v nadaljevanju: spomenik). Na podlagi 1. in 3. člena Pravilnika o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št. 102/2010) se pokopališče klasificira med nepremične kulturne spomenike v skupino »Spominski objekti in kraji«.

2. člen

Lastnosti, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik lokalnega pomena:

Nekateri arhivski podatki nakazujejo možnost, da se je piranska občinska skupščina zavzemala za preselitev extra muros starega pokopališča – prej lociranega na prostoru današnjega Pastoralno kulturnega centra Georgios pri cerkvi sv. Jurija – že leta 1765, torej dosti časa pred Napoleonovim ediktom (1804), vendar je do konkretnih priprav prišlo šele v prvem desetletju 19. stoletja. Novo piransko pokopališče na sedanji lokaciji, ki je bilo dokončano leta 1812 (po projektu lokalnega gradbenika Pietra Gregorettija), so v začetku šestdesetih let 19. stoletja razširili. Tedaj sta tudi bili zgrajeni pokopališka cerkev sv. Mohorja in Fortunata ter vhodni objekt z mrliško vežico (arhitekt Giuseppe Moso). Novo pokopališče je leta 1862 posvetil tržaški škof Jernej Legat. V tem delu pokopališča se nahajajo grobovi najstarejših piranskih družin, uglednih in zaslužnih Pirančanov skupaj z elementi, ki dokazujejo avtohtonost italijanske narodnosti na narodnostno mešanem območju, grobovi padlih v NOB, grobovi padlih v drugih vojnah in pripadnikov drugih vojsk. Med ohranjenimi starejšimi grobovi izstopajo grobnice najstarejših piranskih plemiških in meščanskih družin. Najbolj imponantna je konec tridesetih letih 20. stoletja zgrajena neogotska grobnica – kapela de Castro – najstarejše dokumentirane piranske patricijske družine. Podobno, kot je na vseh istrskih pokopališčih, je tudi za piransko pokopališče razpoznavni znak visoka piramidasta vedno zelena cipresa (*Cupressus sempervirens*), ki krasi aleje pokopališča. Zaradi svojih vizualnih značilnosti dominira v prostoru in predstavlja visoko vrednost s krajinskooblikovnega vidika še posebno, ker so ciprese zasajene načrtno v obliki, ki se prilagaja zasnovi pokopališča. Zgodovine mestne skupnosti ne sestavljajo in ne oblikujejo le njeni živi prebivalci, ampak tudi pokojni. Tako predstavlja starejši del mestnega pokopališča enega bistvenih elementov kulturne, zgodovinske in umetnostnozgodovinske podobe Pirana. V kulturno-primerjalnem pogledu predstavlja pomemben predmet multidisciplinarnega raziskovanja na kulturnem, umetnostnem, sociološkem, etnološkem in spomeniškovarstvenem področju.

Ohranitev vseh navedenih lastnosti utemeljuje razglasitev za spomenik.

3. člen

Spomenik obsega parcele: parc. št. 12 (del), 13, 14, 15 in 51/2 (del), vse k.o. Piran.

Meja spomenika je vrisana na katastrskem načrtu v merilih 1:1000 in 1:5000. Izvirnika načrtov, ki sta sestavni del tega odloka, hranita Zavod za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Piran (v nadaljevanju: ZVKDS OE Piran) in Občina Piran.

4. člen

Spomenik se označi v skladu s Pravilnikom o označevanju nepremičnih kulturnih spomenikov (Uradni list RS, št. 57/11). Spomenik se označi s predpisano oznako, ki ne krni likovne podobe ali posameznih delov kulturnega spomenika in je nameščena ob vstopu na vhodnem objektu pokopališča.

5. člen

Za spomenik velja splošni varstveni režim, ki določa:

- Ohraniti in vzdrževati je potrebno podobo pokopališča v širši okolici, njegov simbolni pomen, urbanistično razmerje do naselbine, prostorsko zasnovo in tlorisno kompozicijo, tlake, tlorisne in višinske gabarite celote in posameznih delov ter grobnih polj, stavbne in druge okrasne elemente arhitekture, vse stare komunikacije (vhodi, prehodi, povezave, stopnice) ter obodni zid z vhodnim objektom/mrliško vežico in pomožnimi prostori, pokopališko cerkev, kostnico ter vsa stopnišča in kovinska vrata na severovzhodnem delu.
- Ohraniti je treba arhitekturno krajinsko kompozicijo pokopališča, vključno z značilnim parkovnim zelenjem.
- Ohraniti je treba namenski prostor ob severovzhodnem robu starejšega dela pokopališča (del parc. št. 51/2 k.o. Piran) za lapidarij, kjer je bil konec prvega desetletja 21. stoletja zgrajen nadstrešek za varno čuvanje kamnitih in kovinskih delov iz starejših grobnih prostorov, ki so zamenjali najemnika (stebrički, nagrobne plošče, ograje...), ter vsi nagrobni spomeniki iz že pred leti opuščanih grobnih prostorov, ki so bili oddani novim najemnikom, ki so te spomenike odstranili.
- Potrebno je strokovno vzdrževanje in obnavljanje po načelu ohranjanja oblike, lege, materiala, strukture in barvne podobe vseh neokrnjenih prvin arhitekture vhodnega objekta/mrliške vežice, pokopališke cerkve in kostnice, kar pomeni sanacijo vseh ogroženih in propadajočih elementov oziroma rekonstrukcijo le-teh in strokovno prenovo z obstoječo namembnostjo.
- Potrebno je strokovno vzdrževanje varovanih nagrobnih spomenikov in pokopališkega zidu.
- Omogočanje strokovne premestitve zaščitenih elementov oziroma starejših kamnitih nagrobnikov, plošč in litoželeznih križev v lapidarij ali na drugo primerno mesto v starem delu pokopališča v skladu s strokovno presojo ZVKDS.
- Zunanjščina vhodnega objekta/mrliške vežice v starem delu pokopališča se ohrani v originalni podobi in originalnih gabaritih. Možne so funkcionalne spremembe notranjih prostorov.
- Novogradnje za potrebe samega pokopališča so možne ob zunanji (vzhodni) strani obodnega zidu starega dela na način, da se ne uniči samega obodnega zidu.
- Zaradi varovanja pojavnosti pokopališča v prostoru lahko višina slemena novih objektov sega le do kapi obstoječe vhodne vežice.
- Ureditev mora zaradi celovitosti vsebine čim bolj upoštevati načelo simetrije oziroma uravnovešenosti oblikovanja. Oblikovanje arhitekture mora biti umeščena v prostor čim bolj nevsiljivo zaradi varovanja dominantnosti starega pokopališča.
- Grobnice in nagrobni spomeniki, starejši od 50 let, se glede na zgodovinske, memorialne ali umetnostnozgodovinske vrednote vključno z elementi, ki dokazujejo avtohtonost italijanske narodnosti na narodnostno mešanem območju ter pomembnost v smislu ohranjanja temeljne zgodovinske tlorisne zasnove, varujejo po posebnih varstvenih režimih, točno opredeljenih za vsak posamezni grobni prostor v upravljavskem načrtu in pokopališkem redu, ki veljajo ne glede na to, ali so grobni prostori trenutno v najemu ali brez najemnika.
- Posebni režim za grobnice ter spomenike vidnih in znanih osebnosti, ki so mlajši od 50 let, določa Občina Piran.
- Odpiranje z varstvenim režimom zaščitenih grobov in grobnic, ki se dodelijo novemu najemniku, mora potekati ob prisotnosti arheologa-konservatorja ZVKDS.

- Za vsak poseg in vzdrževanje si mora lastnik, upravljavec in najemnik pridobiti kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje ZVKDS, OE Piran.

6. člen

Posebni varstveni režim za celoto:

- ohraniti je potrebno avtentično podobo pokopališča;
- ohraniti je treba prostorsko zasnovo in tlorisno kompozicijo, vključno s sestavinami in komunikacijami (vhodi, prehodi, povezave, stopnice);
- na ploščadi pred vhodnim objektom in okoli pokopališke cerkve ni dovoljeno posaditi zelenja večjih dimenzij (vključno s cipresami), ker bi zakrivalo njihovo arhitekturo in veduto pokopališča;
- ohraniti je treba simbolni pomen pokopališča;
- ohraniti je treba tlorisne in višinske gabarite celote in posameznih delov ter grobnih polj;
- nove stavbe za potrebe pokopališča je možno postaviti ob zunanji vzhodni strani obodnega zidu starega dela, s tem da se ga ne uniči;
- oblikovanje nove stavbe zaradi dominantnega pomena pokopališča v prostoru ne sme preglasiti arhitekture pokopališča;
- pri umestitvi novih grobov znotraj varovanega območja so dovoljeni posegi, ki upoštevajo avtentičnost v materialih (kot npr. bel lokalni kamen, beton, terrazzo, ...) in obdelavi, kot je tudi treba upoštevati značilno tipologijo grobov piranskega pokopališča;
- vrtnoarhitekturno ureditev pokopališča je treba ohraniti v konceptu historične zasaditve;
- dostop javnosti je mogoč v meri, ki ne ogroža spomeniških lastnosti in varovanja spomenika ter njegovih posameznih sestavin in ne ogroža obstoječe namembnosti.

7. člen

Posebni varstveni režim za stavbe (vhodni objekt/mrliška vežica, pokopališka cerkev sv. Mohorja in Fortunata, kostnica) stavbne in druge okrasne elemente arhitekture, vse stare komunikacije ter obodni zid z vhodnim, območje lapidarija z ohranjenimi starimi nagrobnimi ploščami in spomeniki ter stopnišče in kovinsko ograjo na severovzhodnem delu:

- ohraniti je treba tlorisni in višinski gabarit;
- ohraniti gradivo (gradbeni material) in konstrukcijsko zasnovo;
- ohraniti oblikovanost zunanjščine (členitev objektov in fasad, obliko in naklon strešin, kritino, barve fasad, fasadne detajle, ..);
- ohraniti oblikovanje ostenja notranjščine cerkve, vhodne veže, vhodnega objekta/mrliške vežice in kostnice;
- stare nagrobne plošče, spomenike in druge elemente na območju lapidarija je treba ohraniti in prezentirati.

8. člen

Posebni varstveni režim za grobove in nagrobne spomenike:

I. Varstveni režim, ki ga je potrebno upoštevati za:

- grobnice in nagrobne spomenike posebne umetnostnozgodovinske vrednosti, ki so obenem tudi najstarejša tovrstna obeležja na piranskem pokopališču;
- grobnice in nagrobne spomenike starih piranskih družin, grobove vidnih osebnosti, ki so pripomogle k razvoju mesta skozi stoletja na družbenem, kulturnem, političnem, duhovnem ali šolskem področju;
- spomenike, grobišča in grobove padlih v NOB, v drugih vojnah in pripadnikov drugih vojskah.

Režim varovanja:

- nagrobni spomeniki in plošče, vključno s starejšimi grobnimi elementi, ki imajo varovane vrednote (kamniti stebrički, starejše slike, kovinske ograje in verige) se varujejo v celoti, neokrnjenosti in izvirnosti;
- cilj vsakega posega mora biti ohranitev in prezentacija spomenika.

Tako grobnico ali grobni prostor se lahko odda novemu najemniku, s tem da mora le-ta skrbeti tudi za morebitno sanacijo starega spomenika, ki se mora ohraniti na prvotni lokaciji. Novemu najemniku se dovoli postaviti novo, manjšo napisno ploščo, pred tem pa mora pridobiti kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje ZVKDS, OE Piran, glede velikosti in lokacije postavitve nove table.

II. Varstveni režim, ki ga je potrebno upoštevati, za:

- starejše nagrobne spomenike in plošče, ki dokazujejo avtohtonost italijanske narodnosti na narodnostno mešanem območju;
- grobnice in grobne prostore, ki so pomembni v smislu ohranjanja temeljne zgodovinske tlorisne zasnove ali izpričujejo tipološki razvoj nagrobnikov in grobnih polj.

Režim varovanja:

- nagrobni spomeniki in plošče, vključno s starejšimi grobnimi elementi, ki imajo varovane vrednote (kamniti stebrički, starejše slike, kovinske ograje in verige), se varujejo v celoti, neokrnjenosti in izvornosti;
- cilj vsakega posega mora biti ohranitev in prezentacija spomenika.

Tako grobnico ali grobni prostor se lahko odda novemu najemniku, s tem da mora le-ta skrbeti tudi za morebitno sanacijo starega spomenika ali plošče, ki mora biti ohranjen na prvotni lokaciji, vključno s starejšimi grobnimi elementi, ki imajo varovane vrednote (kamniti stebrički, starejše slike, kovinske ograje in verige). Nove napisne plošče ni dovoljeno postaviti na stari nagrobni spomenik, temveč le nasloniti na zid ob strani, ali pa na vodoravni zeleni površini tako, da bosta stari spomenik ali plošča vidni v celoti. Za vsak poseg je treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje ZVKDS, OE Piran.

III. Varstveni režim, ki ga je potrebno upoštevati, za:

- starejše napisne plošče brez posebnih umetnostnozgodovinskih vrednot in manjše nagrobne spomenike, ki tipološko izstopajo po oblikovanju ali materialu, ali pa se na obstoječem grobnem prostoru še nahajajo starejši grobni elementi, ki imajo varovane vrednote (kamniti stebrički, starejše slike, kovinske ograje in verige).

Režim varovanja:

- plošče, nagrobni spomeniki in grobni elementi se varujejo v celoti, neokrnjenosti in izvornosti;
- cilj vsakega posega mora biti ohranitev in prezentacija spomenika.

Na željo novega najemnika grobnega prostora se lahko plošče ali manjši nagrobni spomeniki odstranijo in nepoškodovani prenesejo v za to določen prostor – lapidarij. Elementi z varovanimi vrednotami morajo ostati na obstoječi lokaciji.

9. člen

Varstveni režim za spomenike, hranjene v prostoru, namenjenem lapidariju in ob zunanji strani vzhodnega obodnega zida starega dela pokopališča, ki ga je potrebno upoštevati za:

- plošče, nagrobne spomenike in starejše grobne elemente, ki imajo varovane vrednote (kamniti stebrički, starejše slike, kovinske ograje in verige) se varujejo v celoti, neokrnjenosti in izvornosti;
- cilj vsakega posega mora biti ohranitev in prezentacija spomenika.

Režim varovanja:

- Sanacija, obnova, premestitev ali odstranitev varovanega nagrobnega spomenika, plošče in drugih elementov ni možna brez pridobljenih kulturnovarstvenih pogojev in na njihovi podlagi izdanega kulturnovarstvenega akta za poseg, ki ga izda ZVKDS, OE Piran.

Starejši nagrobni spomeniki, ki so danes shranjeni ob robu parc. št. 51/2 k.o. Piran, so predvideni kot umetniškozgodovinska dopolnitev oziroma kot zgodovinski-umetnostni spomin na stara piranska družinska imena, pogrebne in družbene navade v prejšnjih stoletjih ter lingvistično dediščino.

10. člen

Posebni varstveni režim za vrtnoarhitekturno ureditev:

- vrtnoarhitekturno ureditev na pokopališču je potrebno ohraniti, v primeru odstranitve pa upoštevati koncept dosedanje zasaditve;
- dovoljena oziroma potrebna je le odstranitev palm ali visokega grmičevja s samega grobnega prostora, če rastlinje zakriva zaščiteni nagrobni spomenik ali je nevarno za obstoj samega spomenika.

Odstranitev osušenih oziroma bolnih cipres je potrebno nadomestiti z novimi zasaditvami cipres, kjer je to možno in smotno glede na bližino grobnih prostorov ter kjer ne vpliva na strukturo posamezne grobnice.

11. člen

Na območju spomenika so dovoljeni le posegi in razvojne usmeritve, ki ne ogrožajo spomeniških lastnosti kulturnega in zgodovinskega spomenika. Dovoljeni so strokovni in drugi posegi ter vzdrževalna dela, ki so namenjeni bodisi raziskavam bodisi izboljšavi estetskega in vizualnega stanja spomenika ter njegove javne uporabnosti. Druge spremembe v prostoru so možne le glede na naravo in vrednost kulturne in zgodovinske dediščine, kot je to opredeljeno v varstvenem režimu. Vsaka trajna sprememba prostora na širšem območju spomenika in njegovi okolici mora biti poprej strokovno verificirana in je zanjo treba pridobiti kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje ZVKDS, OE Piran. Spomenik se ureja s posebnim načrtom ureditve. Spomenik ima pietetno funkcijo, njegova raba mora zaradi tega ohraniti svojo avtentičnost in simbolno ime.

Za posege, ki niso v skladu z varstvenim režimom in spreminjajo lastnosti spomenika, je povzročitelj teh posegov kazensko odgovoren. Škodo ali spremembe na spomeniku, ki so s tem nastale, mora v določenem roku povzročitelj odstraniti in prizadeto območje sanirati v prejšnje stanje. V nasprotnem primeru sanacijo izvede izvajalec, ki ga določi pristojni občinski organ, stroške pa krije povzročitelj. V obeh primerih pred ponovnim posegom je potrebno pridobiti od ZVKDS, OE Piran kulturnovarstvene pogoje in na njihovi podlagi kulturnovarstveno soglasje za sanacijo.

12. člen

Upravljavec kulturnega spomenika je Javno podjetje okolje Piran, d.o.o.

Organ, ki je sprejel akt o razglasitvi, sprejme načrt upravljanja najkasneje v roku 18 (osemnajst) mesecev po uveljavitvi tega odloka.

13. člen

Za vsak poseg v spomenik je treba predhodno pridobiti kulturnovarstvene akte na podlagi zakona, ki ureja varstvo kulturne dediščine, in zakona, ki ureja graditev objektov.

Pogoje za raziskovanje, način vzdrževanja, pogoje za posege, fizično varovanje, pravni promet, način upravljanja in rabe spomenika, dostopnost spomenika za javnost in časovne okvire dostopnosti ter posamezne druge ukrepe, določa ZVKD-1. Podrobnejše pogoje določa upravljavski načrt.

Varstveni režim lahko omejuje lastninsko pravico le v obsegu, ki je nujen za izvajanje varstva spomenika.

14. člen

Strokovne podlage za razglasitev kulturnega spomenika lokalnega pomena so sestavni del tega odloka.

Strokovne naloge v zvezi z varstvom spomenika opravlja pristojna strokovna organizacija za varstvo kulturne dediščine.

15. člen

Nadzor nad izvajanjem tega odloka izvajajo v skladu s svojimi pristojnostmi pooblašчени organi inšpekcijskih služb in drugi nadzorni organi.

16. člen

Pravni status nepremičnega spomenika se zaznamuje v zemljiški knjigi kot zaznamba na podlagi tega odloka. Pristojno sodišče po uradni dolžnosti zaznamuje v zemljiški knjigi status kulturnega spomenika na parcelah, navedenih v 3. (tretjem) členu tega odloka.

17. člen

Sestavni del Odloka o razglasitvi so naslednje priloge:

- Obvezni elementi predloga za razglasitev nepremičnega kulturnega spomenika
- Elaborat predloga za razglasitev
- Meje območja varovanja spomenika prikazane na katastrskem načrtu Občine Piran v M=1:1000
- Tloris z označenimi varstvenimi režimi za posamezne zaščitene grobne prostore v M=1:200

18. člen

Ta odlok začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 620-1/2014-2018
Piran, dne _____

Župan Občine Piran
Peter Bossman l.r.